

Antické vojenství

2. seminář

- Mariova reforma
- Organizace principiální armády
- Nábor, soc. postavení
- Legionářské tábory
- Co dostudovat
- Co očekávat v testu

Mariova reforma

- Během tzv. numidské války (107 př. n. l.) se potřeboval římský konzul Gaius Marius opřít o větší počet vojáků. Senát však odmítl uvolnit další prostředky pro rekrutování majetkově zajištěných občanů.
- Obrátil se na chudáky s příslibem, že jim výzbroj zaplatí. Pouze existovala jediná podmínka být římský občan. Capite censi (odhady podle hlavy).
- Zřejmě však Marius nebyl první, kdo s tímto přišel a navíc tato změna se neodehrála v průběhu konzulátu Gaia Maria, ale trvala zřejmě dalších 30let.

Mariova reforma

- Změny:

- 1) Vojsko nebylo skládáno pouze pro dobu nouze, ale Legie dostávaly stále označení a v podstatě přetrvávalo po celý zbytek dějin říše. Měly jedno označení a číslo.

- 2) Někdy byly označovány např. stejným číslem, jiným jménem Legio I. Germanica, Legio I. Italica

- 3) Zrušení několika odznaků legie (orel, býk, kanec, vlk..) a zůstal pouze stříbrný orel.

- 4) Docházelo k silné identifikaci legionářů a legií.

- 5) Majetkové poměry v legii nehrály žádnou roli, došlo tak k tradičnímu zrušení jízdy (*equites*) a lehké pěchoty, která byla rozdělena do oddílů *principes*, *hastati*, *triaries*.

Mariova reforma

- Změny:

6) Legie rozdělena na 10 kohort, každá kohorta 6 centurií, každá centurie 80-100 vojáků.

7) Vytvoření tzv. *auxiliárních* jednotek, které nebyly tvořeny římskými občany. Po vysloužení z armády se stávaly římskými občany a navíc získávaly půdu.

Příklad

Jméno	Vznik	Slavné okamžiky	Poslední záznam
Legio XII Fulminata	58 př. n. l., Caesar	Oblehání Alesiae, oblehání Jeruzaléma, Markomanské války – umístění na slovensku	408 n. l. obrana Eufratu
Legio IX Hispana	51 př. n. l., Pompeius	Bitva u Farsálu, expanze do Británie	117 n. l.

Organizace principiální armády

Po zmatcích způsobených v době tzv. krize římské republiky se Augustus rozhodl zredukovat armádu ze **60 legií na 28 stálých**. Tyto legie byly pevně rozděleny po celém území římské říše.

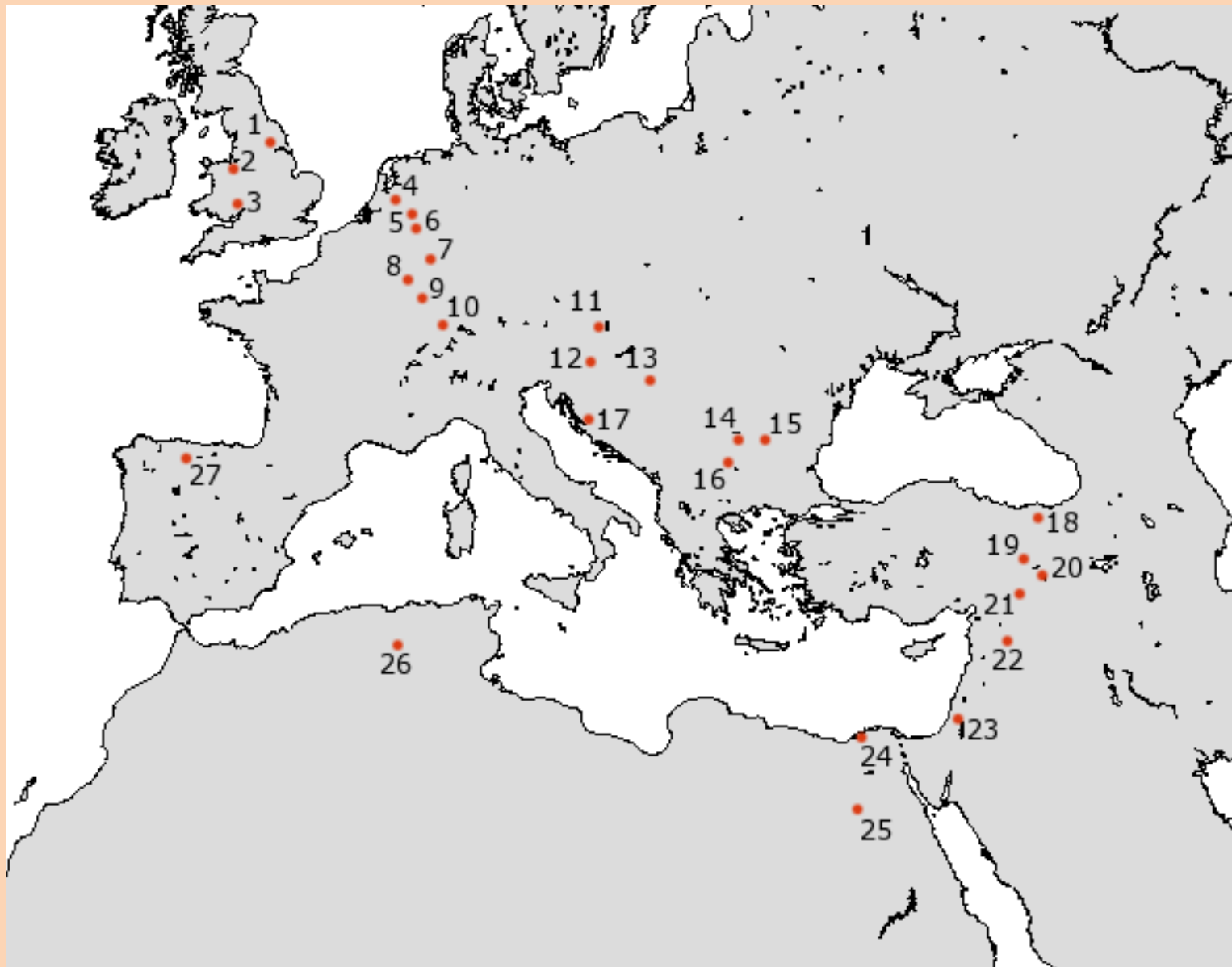
Contubernium – 8 vojáků, sdíleli navzájem jeden stan v táboře, měli k dispozici jednoho meška pro převoz jídla a potřeb, sami pro sebe vařili. Nejedná se však fakticky o bojovou jednotku.

Centurie – základní vojenská jednotka o síle 80 mužů. I v této době byl znám **manipul**, nicméně často nepoužívaný a měl znamenat 2 centurie. Právě manipuly nahradily kohorty.

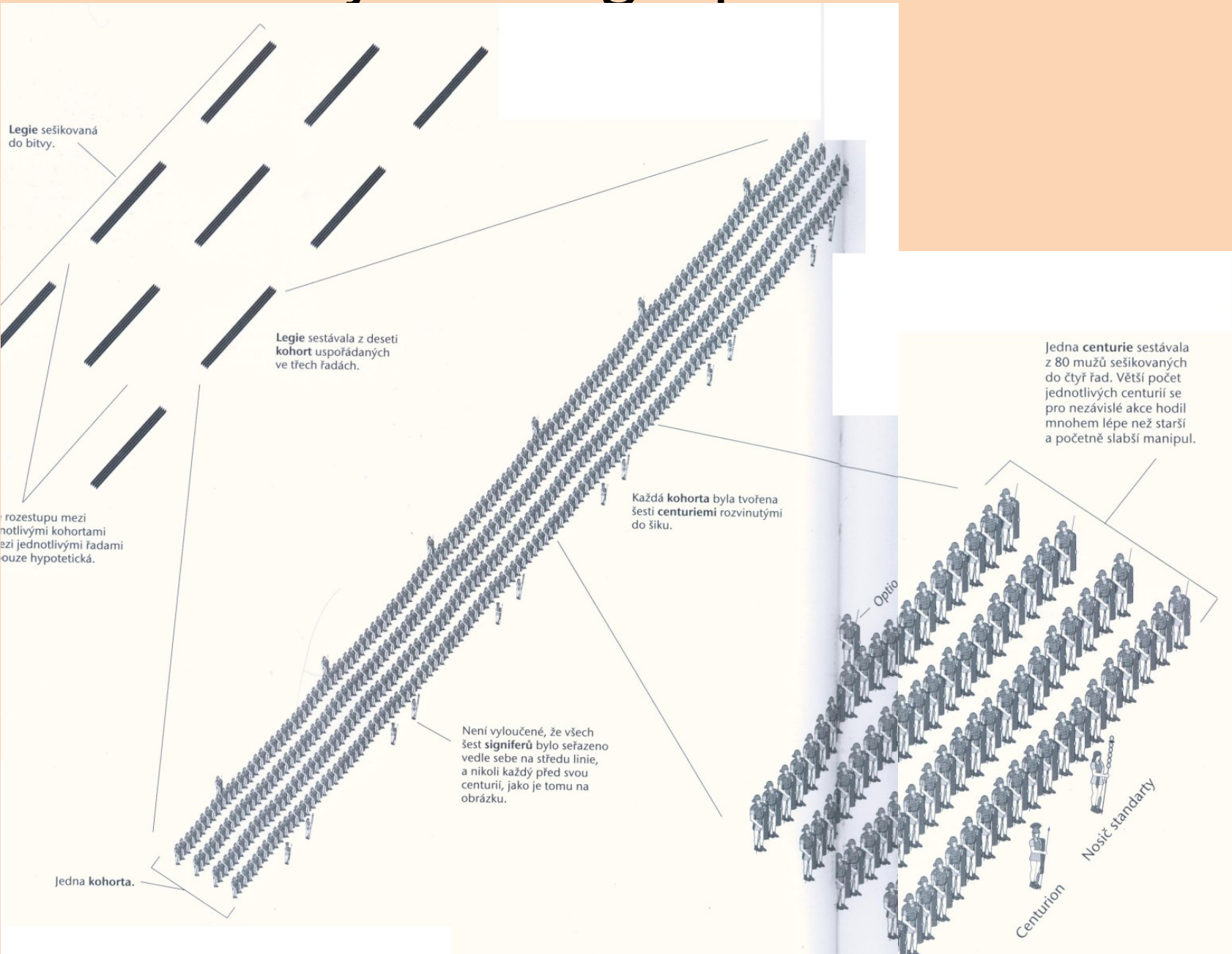
Kohorta – byla větší vojenská jednotka zřejmě bez vrchního velitele, pouze v případě samostatné operace kohorty byl do velení pověřen jeden z centurionů, či jiný vysoký velitel legie.

Legie - počet vojáků se měnil podle počtu vojáků v centurii. Obvyklý počet od 4500 – 6500 vojáků

Umístění legií kolem r. 80 n. l.

Podoba jedné legie po M. reformách

Organizace principiální armády

Velitel a poddůstojníci (*principales*)

Centurion, vrchní velitel celé jednotky

Signifer(vexillarius) nosil označení centurie a legie (v rámci první kohorty, tento muž nosil orlici legie)

Optio byl vrchní zástupe Centurion, v rámci boje stál za centurií a a svou holí, která znamenala i jeho úřad popostrkával a organizoval zadní část centurie

Tessarius byl v podstatě zapisovatelem centurie, vyplácel žold, organizoval administrativu

Organizace principiální armády

Velitele

- 1) Vrchním velitelem byl vždy muž senátorského stavu s hodností **legatus legionis**.
- 2) Zástupcem vrchního velitele byl **tribunus laticlavius**, také ze senátorského stavu, muž kolem 20ti let, který neměl ještě téměř žádné vojenské zkušenosti.
- 3) Třetí hodností byl **praefectus castrorum**, který zajišťoval administrativu legie, především zkušený voják, který byl dříve centurionem.
- 4) Dále následovalo **5 tribunů jezdeckého stavu**, označováni byli jako **tribuni angusticlavii**.

Organizace principiální armády

Ala –

legie byla také doplněna jízdou v podobě jízdny kohorty, tzv. Ala.

Počet jezdců v této Ale byl cca **480 mužů** a vedl ji velitel z jezdeckého stavu s hodností **Praefecta**.

Ala se dělila na **16 Turm**, velitelem každé turmy byl **Decurio** (obdoba centuriona) a ten měl pod sebou dva poddůstojníky.

Rekrutování vojáků

- 1) Žádný majetkový census, legie se naopak staly velmi žádané pro chudé římské obyvatelstvo. Legie jako takové totiž zajišťovaly stálý přísun peněz (ačkoliv pro klasické legionáře nikterak vysoký), stravy a v neposlední řadě velmi kvalitní zdravotnické péče, kterou by si řada z nich nemohla nikdy dovolit.
- 2) Legie alespoň vzdělaným umožňovala kariérní postup (nejčastěji do úrovně centuriona) a tak výrazně zlepšit svoji životní situaci. Centurioni měli dokonce několikanásobně vyšší plat než řádoví legionáři.
- 3) Po ukončení služby často legionáři byli odměňováni půdou či poměrně tučným finančním obnosem. Pro mnoho z nich se však armáda stala životní úlohou a po odsloužení přešly do role veteránů.
- 4) Legie navíc znamenala i nárazový přísun peněz v podobě drancování a zajímání otroků.
- 5) Římská armáda v podobě auxiliaries zase zajišťovala zajímavé postavení pro neřímské obyvatelstvo, v podobě získání římského občanství.

Rekrutování vojáků

- Z počátku Augustovi vlády se rekrutovalo na dobu 16 let a následně na další 4 roky pro stav hodnosti veterána. Ještě v průběhu císařova života však byla tato hranice posunuta na 20 a 5 let.
- Odvody byly zpravidla dobrovolné a pokud byly povinné tak zejména pro neitalické obyvatelstvo, které velice nelibě neslo celé odvody. Přesto povinné odvody v době 1 – 2.st. n. l. byly výjimečné.
- Nejvíce odvedl obyvatel císař Augustus v r. 6 n. l. po masakru v Panonii a v r. 9 n. l. po bitvě v Teutoburském lese.

Rekrutování vojáků

- Za odvod zodpovídal odvádějící důstojník, který vybrané rekruty nechal stáhnout do jednoho odvodového centra (nastal proces zvaný **probatio**), kde před správcem provincie noví rekruti přísahali císaři.
- Dále prošli zdravotní prohlídkou. Byly rozděleni pro jednotlivé legie, získali **signaculum** (psí známku – olověná destička) se jménem a označením legie.
- Dále rekruti obdrželi **viaticum** v podstatě se jednalo o základní cestovní kapesné se třemi zlatými. Vojáci se tedy za tyto náklady dopravili ke své legii.
- V táboře legie byly rozděleny ke svým kohortám a centuriím. Vojáci následně absolvovaly cca 2 -3 měsíční výcvik. Po jejím ukončení se pak stali plnohodnotnými legionáři římského vojska.

Společenské postavení

Legionářské tábory

- Ani po Mariově reformě neměla římská armáda stále tábory, legie stavěly tzv. pochodové či polní tábory, které měly zajistit dočasnou ochranu a prostředí pouze na několik týdnů či měsíců. Až vítěztví Gaia Octaviana Caesara, tedy pozdějšího Augusta došlo k jakémusi ustálení pevností, budování stálých táborů.
- Jako obranná stavba tyto tábory především nesloužily (vysvětlit taktiku).
- Tábor měl půdorys připomínající hrací kartu
- Velikost 20 – 27 ha, i když např. tábory legií ze 4. st. n. l. jako např. Betthorus měli pouhých 4,5 ha.

Legionářské tábory

Podoba principiálních táborů:

- Půdorys hrací karty
- Kolem tábora byl vykopaný příkop, který sloužil jako násyp pro výstavbu opevnění. Opevnění velmi často palisádové, výjimečně zděný či kamenný.
- Tábor měl vždy hlavní ulice a to **Via Principalis**, spojující brány ve středu delších stran tábora a **Via Praetoria**, vedoucí od hlavní táborové brány (**porta praetoria**) až k budově hlavního štábu (**principia**), za ním pak pokračovala jako **Via Principia** k protější bráně.

Legionářské tábory

Stavby na území tábora:

- 1) Principia** hlavní štáb a administrativní i duchovní centrum tábora. V Principiu se nacházela i **basilica** asi 12m dlouhá budova se sloupořadím, zde byly umístěny sochy císařské rodiny, zasedal zde vojenský tribunál. Na protější části byla umístěna **svatyně (aedes** či **sacellum)**, kde bylo umístěno 60 standart jednotlivých centurií, **vexilla** (prapory) a především stříbrný orel legie.
- 2) Praetorium**, bylo osobním domem velitele legie (tedy osoby senátorského stavu) a jeho rodiny. Podobný byl římským atriovým domům.
- 3) Tribuni a praefectus castrorum** měly vlastní větší domy poblíž praetoria. Někdy i centuriové první kohorty neboli **primi ordines**, měli menší domy mimo ubikace mužstva

Legionářské tábory

4) Ubikace mužstva – každý blok byl určen pro jednu centurii, tedy 80 mužů. 8 Mužů sdílelo společně dvě místnosti (**contubernium**), 1. Větší s palandami, kde muži spali, 2. Menší cca 5m² byla určena pro uskladnění výstroje a výzbroje. Na konci každého bloku byly větší místnosti. Zde byly umístěny kanceláře a centurionovo obydlí, také latríny či ohniště.

5) Valetudinarium (lazaret) rozsáhlá budova která mohla pečovat až o 10% vojáků legie naráz.

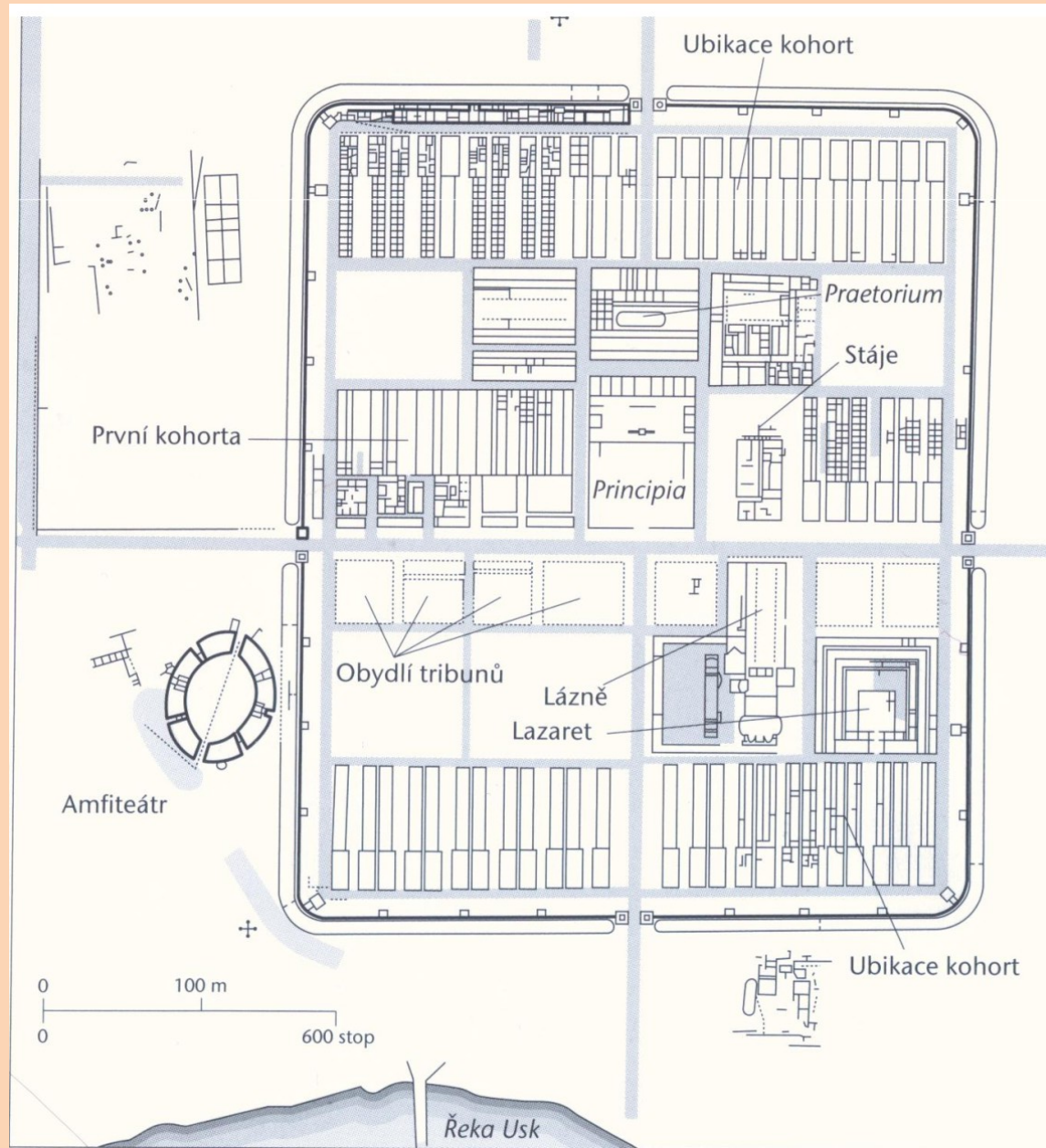
6) Další stavby

Sýpky

Lázně

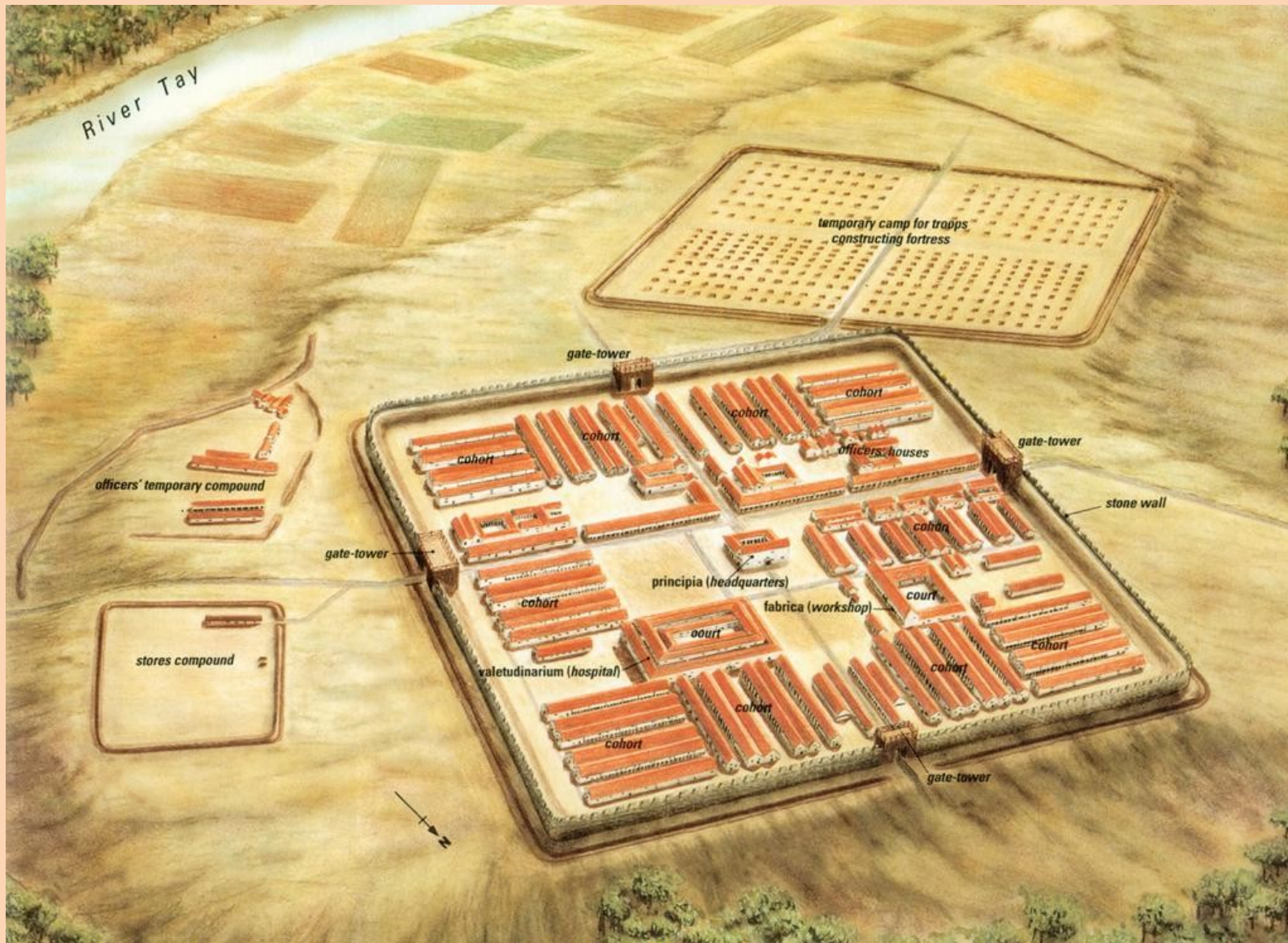
Fabrica

Římská pevnost r. 120 n. l.

Římská pevnost r. 120 n. l.

Dostudovat

- Římské královské vojsko (8-5. st. př. n. l.)
  - Dodám naskenovaný materiál
- Římské republikové vojsko (organizace)
- Výstroj a výzbroj římských vojáků

Co očekávat v testu:

- Úspěšné složení testu alespoň na 70%.
- Projděte si obrázky hmotných pramenů (viz. Doporučená literatura a prezentace)
- Otázky z oblasti vojenství:
  - Persie
  - Egypt
  - Řecké a Římské námořnictvo
  - Řecké vojsko v období 8 – 4. st. př. n. l.
  - Alexandr Veliký a jeho tažení
  - Kartágo, Hannibal a punské války
  - Římské královské vojsko (zákl. informace)
  - Římské republikové vojsko (především organizace)
  - Mariova reforma
  - Imperiální římské vojsko v době principátu
    - Organizace
    - Výstroj a výzbroj
    - Pevnosti a opevnění